

Warszawa, dnia 04 lipca 2014 r.

**MINISTERSTWO
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
SEKRETARZ STANU
PEŁNOMOCNIK RZĄDU
DO SPRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
Jarosław Duda**

BON-V-073-3-1-MK/14
L.dz. 10740/68768

**Pani
Elżbieta Bieńkowska
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Infrastruktury i Rozwoju**

Ratyfikując **Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych**, która weszła do polskiego porządku prawnego w październiku 2012 roku, Polska zobowiązała się do wdrażania jej postanowień. Wiąże się to z realizowaniem obowiązku podejmowania działań m.in. w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym szeroko rozumianej **dostępności**.

Zapewnienie dostępności stanowi warunek wstępny pełnego korzystania przez osoby niepełnosprawne ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, w tym prowadzenia niezależnego życia i uczestniczenia w życiu społecznym.

W Konwencji dostępność znalazła się wśród zasad ogólnych wymienionych w artykule 3, a zapewnianie dostępności – wśród przypisanych państwu obowiązków ogólnych, o których mowa w artykule 4 ust. 1. Dostępności poświęcony jest artykuł 9 Konwencji, w którym mowa jest o zapewnieniu **dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu**, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Artykuł 9 zobowiązuje m.in. do ustanawiania i monitorowania wdrażania minimalnych standardów i wytycznych w sprawie dostępności oraz do stosowania oznakowania ogólnodostępnych budynków w alfabecie Braille’a.

Kwestiom zapewniania dostępności przestrzeni publicznej i transportu dla osób niepełnosprawnych z różnymi rodzajami niepełnosprawności poświęcone było posiedzenie **Zespołu do spraw wykonywania postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych**, jakie odbyło się w dniu 17 czerwca br. Zespół, któremu przewodniczę, pełni funkcję mechanizmu koordynacji wdrażania Konwencji, w rozumieniu jej artykułu 33 ust. 1. Podczas przywołanego posiedzenia Zespołu przedstawiciele różnych departamentów Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Urzędu Transportu Kolejowego i Głównego Urzędu

Nadzoru Budowlanego zaprezentowali informacje nt. obowiązujących rozwiązań prawnych, zrealizowanych działaniach oraz planowanych zmianach legislacyjnych.

W posiedzeniu tym aktywnie uczestniczyli również przedstawiciele zainteresowanych organizacji pozarządowych i środowisk naukowych, którzy przedstawili szereg związanych z tematyką spotkania problemów, jakie były przez nich sygnalizowane już wcześniej przy różnych okazjach. Wiele uwag w tych sprawach organizacje pozarządowe sformułowały m.in. przy okazji opiniowania wstępnego projektu pierwszego sprawozdania z działań podjętych przez Rząd RP w celu wprowadzenia w życie postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, który został przygotowany w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej.

W dyskusji na posiedzeniu Zespołu poruszono m.in. następujące kwestie:

- Przepisy ustawy - Prawo budowlane, w której znajduje się zapis o zapewnianiu niezbędnych warunków „do korzystania z obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego przez osoby niepełnosprawne, w szczególności poruszające się na wózkach inwalidzkich” stosowane są w praktyce w niewystarczającym stopniu w odniesieniu do potrzeb innych grup osób niepełnosprawnych z dysfunkcjami wzroku lub słuchu. Konieczne jest więc przyjęcie ustawowego zapisu o dostosowaniu przestrzeni i obiektów do potrzeb osób o różnej mobilności i percepcji, a w aktach wykonawczych do ustawy wskazanie potrzeby stosowania dostosowań dla osób niepełnosprawnych sensorycznie, m.in. oznaczeń w alfabecie Braille’a dla osób niewidomych, a dla osób niesłyszących informacji świetlnej albo zamieszczania w formie pisemnej na tablicach informacyjnych treści komunikatów głosowych, przekazywanych np. na dworcach.
- W przepisach dotyczących ewakuacji budynków w sytuacji zagrożenia nie ma mowy o zasadach ewakuacji osób niepełnosprawnych.
- Istnieje potrzeba powołania, wzorem innych państw europejskich, urzędników do spraw dostępności (*access officers*) i przeprowadzania audytu dostosowania obiektów, zwłaszcza przy udziale niepełnosprawnych ekspertów, którzy powinni być konsultowani już na etapie projektowania inwestycji.
- Wszystkie inwestycje finansowane z publicznych pieniędzy powinny być opatrzone klauzulą dostępności. Żaden budynek, budowla, czy pojazd finansowany z publicznych pieniędzy nie powinien być dopuszczony do użytku, jeżeli nie przejdzie audytu dostępności dla osób niepełnosprawnych.
- Dla lepszego egzekwowania stosowania przepisów prawa budowlanego konieczne jest wzmocnienie nadzoru architektoniczno-budowlanego, gdyż przykłady z praktyki pokazują, że często również w przypadku nowych inwestycji niedostatecznie zapewniana jest dostępność dla osób niepełnosprawnych.
- Do poprawy egzekwowania prawa może przyczynić się wprowadzenie bardziej dotkliwych niż obecnie kar, w tym finansowych, za każde odstępstwo w zakresie zapewniania dostępności dla osób niepełnosprawnych.

- Z raportu NIK z 2012 roku wynika, że tylko bardzo niewielka część skontrolowanych obiektów jest dostępnych dla osób niepełnosprawnych. Przyczyną tego jest zapewne m.in. brak odpowiedniej wiedzy wśród architektów, projektantów oraz osób odpowiedzialnych za inwestycje, a więc należy wprowadzić wymóg kształcenia architektów i inżynierów w zakresie zasad kształtowania powszechnej dostępności. Zagadnienia z zakresu projektowania uniwersalnego powinny być obowiązkowo wykładane na kierunkach inżynierskich, projektowych oraz zarządzania.
- Projektowanie przestrzeni miejskiej należy rozpocząć od przyjęcia perspektywy pieszego, a przy inwestycjach miejskich piesze ciągi komunikacyjne powinny mieć pierwszeństwo przed ciągami rowerowymi, transportu miejskiego i prywatnego. W zarządach miast powinny być wprowadzone stanowiska urzędnika do spraw dostępności pieszej, na wzór stanowisk do spraw ścieżek rowerowych.

Przedstawiając powyżej przywołane postulaty przedstawicieli zainteresowanych organizacji pozarządowych i środowisk naukowych, pragnę wyrazić zdecydowane poparcie dla nich oraz nadzieję, że zostaną rozpatrzone i uwzględnione przy tworzeniu **Kodeksu urbanistyczno-budowlanego** oraz nowych aktów wykonawczych. Za szczególnie ważne uważam przyjęcie ustawowego zapisu o dostosowaniu przestrzeni i obiektów do potrzeb osób o różnej mobilności i percepcji, wzmocnienie kar za odstępstwo w zakresie zapewniania dostępności dla osób niepełnosprawnych, a także wprowadzenie wymogu kształcenia architektów i inżynierów w zakresie stosowania zasad „uniwersalnego projektowania”, co pozwoli projektować i realizować przestrzeń publiczną i obiekty budowlane dostępne i przyjazne dla całego społeczeństwa, z uwzględnieniem szczególnych potrzeb osób niepełnosprawnych.

Odnosząc się do treści udostępnionej do publicznej wiadomości „podstawowej wersji projektu Kodeksu urbanistyczno-budowlanego”, pragnę przede wszystkim zwrócić uwagę na brak wymogu uwzględniania potrzeb osób niepełnosprawnych w części Kodeksu dotyczącej planowania i zagospodarowania przestrzennego. Wymóg taki jest obecnie zawarty w *ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* i, moim zdaniem, nie można z niego rezygnować, gdyż jest to absolutne minimum dla zapewniania dostępności dla osób niepełnosprawnych „obszaru przestrzeni publicznej”, zdefiniowanego w tej ustawie. Termin „przestrzeń publiczna”, użyty w artykule 53 § 3 projektu Kodeksu, nie został w nim zdefiniowany.

Podobnie, zabrakło w projekcie Kodeksu definicji terminu „obiekt użyteczności publicznej”, a wyjaśnienie tego terminu byłoby pożądane dla uniknięcia niejasności w interpretowaniu zaproponowanego w artykule 238 zapisu, że projekt techniczny ma obejmować m.in. „niezbędne rozwiązania techniczne, a w stosunku do obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego – rozwiązania zapewniające dostępność osobom niepełnosprawnym, w szczególności poruszającym się na wózkach inwalidzkich”. Jest to szczególnie istotne wobec podkreślonego w Uzasadnieniu do projektu Kodeksu faktu, że „rozwiązania znajdujące się w projekcie technicznym nie są zatwierdzane przez organ, a za ich prawidłowość i realizację odpowiada projektant.”.

W świetle postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych wydaje się niezbędne wprowadzenie do legislacji zgodnej z Konwencją definicji i odniesień do „uniwersalnego projektowania”, który to termin został użyty w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 oraz w Projekcie Krajowej Polityki Miejskiej.

Jednocześnie, pragnę przedstawić – do rozważenia – propozycję wyznaczenia w Kodeksie terminu na dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych istniejących obiektów budowlanych, zwłaszcza obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego. Może to być termin nawet odległy, ale realny. Jego wyznaczenie powinno spowodować, że właściciele bądź administratorzy niedostępnych dla osób niepełnosprawnych obiektów będą zobowiązani do zmiany podejścia do sprawy zapewniania dostępności i będą planować przeprowadzenie niezbędnych dostosowań.

Myślę, że na obecnym etapie prac nad projektem Kodeksu urbanistyczno-budowlanego możliwe jest jeszcze rozważenie wprowadzenia zmian pozwalających na uwzględnienie przedstawionych w niniejszym wystąpieniu kwestii.

Należy jednocześnie mieć na uwadze, że nowa perspektywa finansowa UE powinna przyczynić się do poprawy sytuacji w zakresie zapewniania dostępności dla osób niepełnosprawnych, o której mowa w artykule 9 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, gdyż dla spełnienia jednego z warunków *ex-ante* dla funduszy europejskich 2014-2020 dotyczących celu tematycznego „niepełnosprawność” konieczne jest wdrażanie artykułu 9 Konwencji „w odniesieniu do funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w procesie przygotowania i realizacji programów”.

Do wiadomości:

Pan prof. Zygmunt Niewiadomski, Przewodniczący
Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Budowlanego